

צבא הגנה לטבע

מפקדים לוקחים אחריות
על סביבתם

סיכום פעילות השנה הראשונה (תשע"ד-תשע"ה, 2014)
והשקת שמונת המיזמים החדשים (תשע"ה-תשע"ו, 2015)

ד ב ר הרמטכ"ל

מיזם "צבא ההגנה לטבע" הוקם מתוך ההכרה וההבנה כי כצבא העם, הנבנה מהחברה הישראלית ושואב ממנה את כוחו, צה"ל מחויב למאמץ הלאומי לשמירה על משאבי הטבע ועל הסביבה, ולערכי המורשת של המדינה.

עשייתנו בתחומי הטבע והסביבה נשענת על ערכי אהבת המדינה ועל אחריותנו לשימור מורשתה. בערך זה מגולמת החובה של צבא ההגנה לישראל להגן גם על הסביבה וכן לנהוג בכבוד ובאהבה בחי ובצומח.

המיזמים הצה"ליים מובילים תחת הכותרת "מפקדים לוקחים אחריות על סביבתם" - המפקדים מובילים את פקודיהם בדוגמה אישית, בהשתתפות פעילה בשימור ובשיקום הטבע והסביבה ובהגנה עליהם, אם בבסיס ואם בטח האימונים של היחידה, תוך שילוב פעילות חינוכית בושא. כרמטכ"ל אני מוצא חשיבות גדולה ביוזמה זו. בטוחני כי בזכות מפקדינו וחיילינו, יהיה צה"ל לחוד החנית בהובלת מיזמים סביבתיים בחברה הישראלית.

נמשיך במאבק השמירה על אוצרות הטבע, נמשיך לפעול למען הבטחת החיים והביטחון של אזרחי מדינת ישראל ותושביה - ונניח לדורות הבאים סביבה שראוי לחיות בה ולחיות למענה.

עלו והצליחו!

בברכה,

רב אלוף גדי איזנקוט
ראש המטה הכללי

יעל נובי. צילום | דובי קלעי

אירוס ירוחם (האירוס הוא סמלה של החברה להגנת הטבע). צילום | עוזי פז

חוברה צילום | אסף מירון

ד ב ר ה ח ב ר ה ל ה ג נ ת ה ט ב ע

מפקדים וחיילים יקרים,

החברה להגנת הטבע חוגגת 61 להקמתה. בשנות פעילותה הצליחה החברה להגנת הטבע לחדור לתודעה הציבורית ולחזק את הזיקה של כולנו לשמירת הטבע והסביבה, שנים רבות של פעילות הביאו את החברה הישראלית להכיר בנחיצות השמירה על השטחים הפתוחים וערכי הטבע שבהם, וחידדו את המסר שעלינו מוטלת האחריות ואצלנו החובה לטפחם ולהגן עליהם.

מיזם "צבא הגנה לטבע" - מפקדים לוקחים אחריות על סביבתם - הוא פרי שיתוף הפעולה בין החברה להגנת הטבע וצה"ל מביא אף הוא למימוש האחריות הזו תוך תקווה כי צה"ל, "צבא העם", הינו גוף מוביל, שישמש דוגמא ומופת לכל עם ישראל.

החברה להגנת הטבע רואה בקשר עם צה"ל יעד משמעותי וארוך שנים מתוך כך אנו שותפים לעשייה חינוכית משמעותית לידעת הארץ ואהבתה, בקרב מפקדי וחיילי צה"ל, במסגרת זו אנו פוגשים עשרות אלפי חיילים וקצינים בסורים ובמעורבות פעילה לשמירת טבע אשר יחד עם "צבא הגנה לטבע" מובילים לחיזוק הקשר בין האדם ותבנית נוף מולדתו.

תודה מיוחדת לקרן ה"דוכיפת" של החברה להגנת הטבע למשה ורחל ינאי ולתורמים הנוספים שהתחייבו לתמוך בפעילות ייחודית זו של קרן ה"דוכיפת" למשך 10 שנים רצופות. תודה לפרופ' יוסי לשם הגנה המיזם, ולתא"ל (מיל) ברוך שפיגל ותא"ל (מיל) אסף אגמון הפועלים בהתנדבות לקידומו של המיזם כן שלוחה הערכתנו לגיא סלעי על עבודתו המסורה, לשותפינו- אנשי רשות הטבע והגנים, מפקדי צה"ל הרואים את חשיבות עשייה זו בתוך מכלול עשייתם ומחויבותם לארצנו. ובמיוחד לרמטכ"ל רב אלוף גדי איזנקוט, ראש אט"ל האלוף קובי ברק, ולאילוף (מיל) נועם תיבון, שסייעו במחויבות עמוקה למימוש החזון.

בברכה,

משה (קושה) פקמן.
מנכ"ל החברה להגנת הטבע.

צבא הגנה לטבע מפקדים לוקחים אחריות על סביבתם

רקע למיזם

מיזם זה הוקם מתוך ההבנה כי צבא ההגנה לישראל הפרוס על פני שטח נרחב ממדינת ישראל מחויב למאמץ הלאומי לשיפור ולשמירה על הטבע והסביבה. מחויבות זו באה לידי ביטוי בהובלת פרויקטים סביבתיים על ידי מפקדים ובמעורבותם של חיילים בפעילויות אלו. ההתייחסות לטבע ולסביבה בצה"ל נשענת על ערכי מורשת העם היהודי וערכי צה"ל ובהם ערך היסוד אהבת הארץ ונאמנות למדינה. ערכים אלו מבטאים את החובה המוסרית של צה"ל וחייליו להגן על הסביבה, לנהוג בכבוד ובאהבה כלפי הצומח, החי וההיסטוריה. זאת תוך זהירות מרבית בשימוש ובעוצמה הצבאית המצויה בידינו, במסגרת הפקודות ומעבר להן.

המיזם "צבא הגנה לטבע - מפקדים לוקחים אחריות על סביבתם"

המיזם מהווה שותפות ערכית של צה"ל והחברה להגנת הטבע בשותפות עם רשות הטבע והגנים, תוך ערבות הדדית לחיזוק הקשר שבין האדם לארצו, לתבנית נוף מולדתו, המובילה מפקדים וחיילים לאחריות ולמעורבות פעילה בשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת שבסביבתם, במרחב האחריות והפעילות של יחידות צה"ל.

במסגרת המיזם, מומעל על ידי קרן הדוכיפת של החברה להגנת הטבע ונבחרו שישה עשר פרויקטים נפרדים אשר שמונה מהם פעלו במהלך שנת 2014 וכשמונה נוספים יפעלו בשנת 2015.

מטרת המיזם

מפקדים ייזמו ויובילו פרויקט סביבתי, במרחב פעילותם ובמעבר לחובתם בחוק ובפקודות הצבא, ינחילו את ערכי אהבת הארץ והמולדת לחיילים בהתאם לרוח צה"ל ולערכיו, תוך קידום שיקולי שמירת טבע בתהליכי קבלת ההחלטות.

שיטה

מפקדי היחידות ייזמו רעיון ויובילו עשייה סביבתית בשיתוף חיילי היחידה, תוך לקיחת אחריות על סביבתם הקרובה. לכל מפקד יוצמד ליווי מקצועי מטעם "קרן הדוכיפת" והגופים הירוקים, על מנת לאתר מיזם סביבתי וללוותו בתהליך בניית תכנית העבודה ומהלך שנת העבודה. המיזמים ייבחנו בשיפור המציאות הסביבתית, תוך יצירת חיבור ערכי-חינוכי של המפקד והחיילים למיזם. מיזמים נבחרים יהיו בעלי פוטנציאל אופק של ניהול והמשך פעילות עצמאי.

בורה'ס לגששים בסקר עקבות בבא"פ לכיש. צילום | יובל דקס

חברי ועדת השיפוט למיזמים לשנת תשע"ה-תשע"ו 2015

סא"ל אייל עזרא

משרת עשרים שנה בצה"ל. החל שירותו בצנחנים ובהמשך מילא שורה של תפקידים באג"ת, שם גם הוביל את תכנון פרויקט מעבר צה"ל לענב. בשנה האחרונה משמש כראש מנהל הגנת הסביבה, אט"ל.

דותן רותם

אקולוג שטחים פתוחים ברשות הטבע והגנים. יוזם ומלווה תכניות לשמירה על השטחים הפתוחים. מקדם מחקרים וניסוי של ערכי טבע בשיתוף עם משרדי ממשלה, מועצות אזוריות וארגונים ירוקים במטרה לשמור על ערכי הטבע של ישראל. פועל להקטנת השפעתן של תשתיות על רציפות השטחים הפתוחים ולמצור הפגיעה בהם.

תא"ל (מיל) ברוך שפיגל

שירת כשלושים שנה בצה"ל בתפקיד פיקוד ומטה שונים. כיום, תא"ל (מיל) שפיגל הוא הבעלים של חברה לייעוץ אסטרטגי ומעורב בפעילויות חצות גבולות בעיקר בתחומי הסביבה, התשתיות, הכלכלה והביטחון.

פרופ' יוסי בן ארצי

היסטוריון וגאוגרף, פרופסור בחוג ללימודי ארץ ישראל באוניברסיטת חיפה. כיהן כרקטור האוניברסיטה, מלמד בחוג ללימודי ארץ ישראל. תחומי התמחותו - גאוגרפיה היסטורית של ארץ ישראל בעת החדשה ותולדות חיפה. מכהן כאל"מ (מיל) ביחידה לאיתור נעדרים. כיהן כראש החוג ללימודי ארץ ישראל וכדיקן הפקולטה למדעי הרוח בצד פעילותו האקדמית. פעיל כנציג הציבור בוועדה לשימור אתרים.

ד"ר, תא"ל (מיל) אריאל היימן

מנכ"ל מכון דוידסון לחינוך מדעי שליד מכון ויצמן למדע. אריאל הוא גאולוג, עסק במחקר במכון הגאולוגי, ומרצה במכון למדעי כדור הארץ באוניברסיטה העברית. בשנים 2005-2002 שירת כקצין המילואים הראשי הראשון בצה"ל. במסגרת זו יזם והוביל את חוק המילואים, את יום ההוקרה למערך המילואים ועוד.

פרופ' יורם יום טוב

פרופסור לזואולוגיה באוניברסיטת תל אביב. מחקרו עוסקים באקולוגיה, באקולוגיה התנהגותית, בזואוגרפיה, בשמירת טבע, בניידות ציפורים ובנשיאים נוספים, כמו גם במינים המספיעים על גודל גופם של יונקים ועופות. מחקרו פורסמו במספר ספרים ובלמעלה מ-200 מאמרים מדעיים. מה שנים רבות הוא פעיל בשמירת הטבע בישראל.

האלוף קובי ברק, ראש אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה

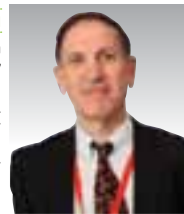
י"ר ועדת השיפוט. מפקד על אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה והמערך הלוגיסטי משנת 2012. קודם לכן שירת שנתים כראש חטיבת המבצעים במטה הכללי, מפקד עוצבת נתיב האש בפיקוד צפון, רמ"ט פיקוד מרכז, בהכשרת קצין שריון. יוביל את המיזם לאחר טקס ההשקה.

פרופ' יוסי לשם

איש סגל במחלקה לזואולוגיה בפקולטה למדעי החיים באוניברסיטת תל אביב. מזכיר "קרן הדוכיפת" של החברה להגנת הטבע ומנהל המרכז הבינלאומי לחקר נדידת הציפורים בלטרון. היה בעבר מנכ"ל החברה להגנת הטבע. מוביל זה שלושים שנה מחקר משותף עם חיל האוויר לצמצום תאונות מציפורים נדודות.

תא"ל (מיל) אסף אגמון

ממלא תפקידים מבצעיים בחילואים במשך 17 שנים. לאחר 13 שנות שירות סדר. פיקד על 2 טייסות ו 2 בסיסים בצה"ל. עסק בעיקר במבצעים כולל המבצעים המיוחדים להעלאת יהודי אתיופיה דרך מדבריות סודן ומבצע "שלמה", מכהן כראש מכון פשר למחקר אסטרטגי אוויר וחלל מה עשור.

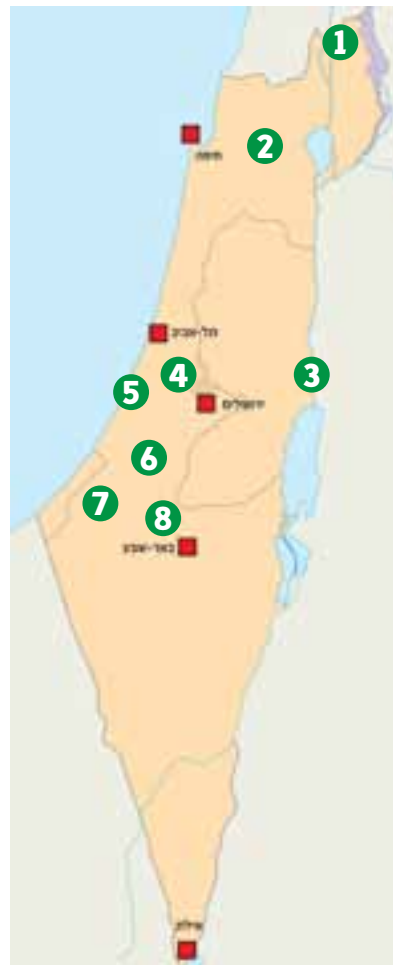
יעקב שהרבני

סמנכ"ל ומנהל אגף חינוך בחברה להגנת הטבע. החל את מסעו בחברה להגנת הטבע בתוכן כחניך בחוגי הנוער בבית ספר שדה ומאו התקדם במגוון תפקידים שונים במחלקות חינוך של החברה עד לתפקידו כסמנכ"ל. בעל תואר ראשון בביוגיאוגרפיה פיזית ותואר שני באקולוגיה, מהאוניברסיטה העברית. בוגר תוכנית תודה למנהיגות חברתית של בית המדרש קולות ובוגר קורס לניהול עסקי בכיר באוניברסיטת חיפה.

סיכום מיזמי 2014 תשע"ד-תשע"ה

1. חטיבת החרמון

שלום בין הצבא לטבע בחרמון. כדן נאה. צילום | סמל יניב כרמון

2. חוות השומר

"גן מקלט" לצמחים נדירים. חיילים עובדים בגן המקלט. צילום | תמר סוקולסקי, רט"ג

3. חטיבת הבקעה

שימור עטלפים בבקעת הירדן. חיילת מגדוד קדם מתאימה מוצבים למשכן עטלפים. צילום | יובל דקס

4. גדוד הובלה, אבירי המרכז

מובילים בסביבה. מנקים ומשקמים ברכת חורף. צילום | קטי"ח אט"ל

5. פלמחים

פלמחים שומרים על החולות. ירבע. צילום | מצלמה שהוצבה בחולות פלמחים על ידי אלון רוטשילד, חלה"ט

6. בא"פ לכיש

מעורר נקי שרפות במרחב היחידה על ידי תכנון מקיים בין צבא לטבע. צבאים. צילום | רועי ארז, רט"ג

7. חצרים

מאמצים את מישורי הלס והחבורות - מין חכמה. חבורה בריקוד חיזור. צילום | מידד גורן, חלה"ט

8. חטמ"ר שגיא

מעקב אחר חיות בר בקו הפרדה המצרי. מסיידים וחוקרים את עולם החי. צילום | יפתח צוער, רט"ג

מיזם 1

חטיבת החרמון
פיקוד צפון

שלום בין הצבא לטבע בחרמון

פעילויות שבוצעו

1. חיילי גדוד 13 מחטיבת גולני חברו לחטיבת החרמון ובסיוע החברה להגנת הטבע והרט"ג, קיימו יחד סיורי לימוד להכרת הגורה והמוצבים, במהלך הסיורים גם נחשפו לכמויות הפסולת האדירות שהצטברו עם השנים סביב המוצבים.
 2. החיילים קבלו הדרכות בנושאי חשיבות שמירת הטבע באזור וייחודם של ערכי הטבע בחרמון.
 3. מיד לאחר מבצע "צוק איתן", במשך שבוע ביצעו 100 חיילים ומפקדיהם ימי ניקיון מרוכזים, במהלכם הוציאו 200 טון פסולת מאזור המוצבים. על חלק מפחיות קופסאות השימורים ניתן היה להבחין בהטבעה של שנת הייצור 1972.
- הפרוייקט לווה על ידי הפקח האזורי ומרכז ההדרכה של רשות הטבע והגנים יחד עם מרכז הצפרות של החברה להגנת הטבע.

כלנית בשלג. צילום | סמל יניב כרמון

מטרת המיזם

שיקום בית הגידול של הר החרמון כראוי לשמורת טבע.

הרקע למיזם

תנאי האקלים הקשים והיעדר גישה קלה אל מוצבי החרמון בתקופת החורף, גרמו לכך שבמשך עשרות שנים הצטברו סביב מוצבי החרמון כמויות אדירות של פסולת שאימו על קיומו של בית הגידול הייחודי.

מבצע ניקיונות בחרמון. צילום | טל ליונגקי, רט"ג

המשך הפעילות ל-2015

1. הרחבת מעגל היחידות המשתתפות במיזם באמצעות יחידות נוספות שגיעו לתעסוקה מבצעית בגזרה והעמקת המודעות לשמירת טבע בחרמון במטרה להכשיר את השטח לעמוד בקריטריונים של שמורת טבע.
2. הסדרת שביל מטיילים בהר על מנת להגן על עופות דוגרי קרקע ולהנגיש את אזור "גבעת הקרב" ודולינת אשחר למבקרים.
3. עידוד החיילים לצלם תמונות של שמירת טבע באתר וקיום תערוכת צילומים בנושא טבע החרמון.

סלעית אירופית - נדירה בחרמון. צילום | יואב פרלמן

מיזם 2

בסיס טירונות
חוות השומר
חיל החינוך והנוער
פיקוד צפון

מטרת המיזם

הקמת גינה אקולוגית, שאליה יועתקו מהסביבה הקרובה צמחים נדירים בסכנת הכחדה. באתר תתקיים עם חיילי היחידה פעילות תחזוקה וחינוך לשמירת טבע לאורך כל השנה.

הרקע למיזם

בשנים האחרונות חלה תנופת פיתוח תשתיות בגליל התחתון והדבר גרם לפגיעה קשה בצמחים נדירים ואדומים (בסכנת הכחדה) של אדמות כבודת ששרדו באזור. חלק מהצמחים נפגע בשל העבודות, חלקם הועתק לאזורים אחרים ומחלקם הכינו שתילים במשתלות - מזרעים ומייחורים. שתילים אלו מצאו מקלט בבסיס חוות השומר.

בונים כיתת טבע מחומרים ממוחזרים. צילום | רס"ן עזיין אמרוסי

פעילויות שבוצעו

1. בניית "גן מקלט" לצמחים בסכנת הכחדה שהועתקו מבקעת בית נטופה ונשתלו בגן על-ידי חיילי היחידה ומפקדיהם.
 2. טיפול בגן ואחזקתו בידי החיילים וכן הצבת שלט מאיר עיניים ב"גן המקלט" ובו הסבר על אודות הפרוייקט.
 3. נבנו ספסלים אקולוגיים ובוצע מסיק זיתים בשטח גן המקלט יחד עם חניכי "תגלית" במסגרת המפגש שלהם עם חיילי היחידה.
 4. בוצעו עבודות שיקום באתר ארכאולוגי סמוך (אשר נחפר בעבר על ידי רשות העתיקות) ובו גת ויקב מן התקופה הביזנטית.
- הפרוייקט לווה על ידי אקולוג המרחב ומרכז ההדרכה של רשות הטבע והגנים.

צבעוני ההרים. צילום | עוזי פז

המשך הפעילות ל-2015

1. המשך ליווי הפרוייקט על ידי אקולוג המרחב וההנחיה על ידי מרכז הדרכה גליל תחתון של רשות הטבע והגנים.
2. תחזוקה ופעילות חינוכית בגן עם חיילי היחידה להעצמת ערכי שמירת הטבע, הנוף והמורשת במרחב היחידה.

מחלקת הקרביים עובדת בגן המקלט. צילום | תמר סוקולסקי

חיילי חוות השומר וחניכי תגלית עובדים יחד. צילום | יובל דקס

מיזם 3

חטיבת הבקעה
פיקוד מרכז

חיילי פיקוד העורף פותחים פתח לעטלפים במוצבים. צילום | יובל דקס

מטרת המיזם

שימור של מינים נדירים של עטלפי חרקים במוצבים הנטושים בבקעת הירדן, והגנה עליהם.

הרקע למיזם

מינים נדירים של עטלפי חרקים נפגעו בשנים האחרונות כתוצאה מהרס בתי הגידול שלהם - המוצבים הנטושים שלאורך בקעת הירדן.

פעילויות שבוצעו

1. חיילי החטיבה והיחידות החוברות התאימו שמונה מוצבים נטושים לשמש כמשכן לעטלפים בהנחיית אנשי מרכז יונקים ורשות הטבע והגנים.
 2. הוצבה מצלמת "און ליינ" במוצב פסיון ונבנה אתר אינטרנט שאליו נחשפו אלפים רבים.
 3. התקיימו הרצאות ומפגשים עם מפקדים וחיילים והותקנו כפילוט מצלמות שביל בתווך שבין מוצב פסיון לגשר עבדאללה.
 4. נרכשו מחשבים עבור החטיבה לצפייה באתר הייחודי שנבנה והודפסה מחרת מידע על עטלפים להגברת המודעות בקרב החיילים והמפקדים.
- הפרוייקט לווה על ידי מרכז היונקים של החברה להגנת הטבע בשיתוף עם מנהל המרחב של רשות הטבע והגנים.

עטלף פרספי. צילום | שמוליק ידוב, חלה"ט

שימור עטלפים בבקעת הירדן

ביצוע התאמות במוצבים למשכן העטלפים. צילום | יובל דקס

המשך הפעילות ל-2015

1. יבוצעו עבודות סניטציה במפח"ט וייבנה דף פייסבוק, לשם העלאת עדכון שוטף במהלך העונה ולשם הרחבת החשיבה.
2. תימשך בשאר המוצבים עבודת ההתאמה על פי התכנית ויימשך תהליך ההסברה ביחידות החטמ"ר.

מיזם 4

גדוד "אבידי המרכז"
מרכז הובלה, אט"ל

מטרת המיזם

פיתוח ושימור הסביבה הקרובה לבסיס והפיכתה אבן שואבת אזוטרית לחיות, לצמחים ולבני אדם.

הרקע למיזם

יחידת אבידי המרכז ממוקמת בצמוד למסדרון אקולוגי המכונה "ציר הגבעות" בקרבתה יש חורשת אקליפטוסים ובה שתי ברכות חורף טבעיות ושרידי מבנים מהתקופה העות'מאנית.

חיילים ותלמידים בונים פינות ישיבה מחומרים ממוחזרים. צילום | יעל בר-און, חלה"ט

מובילים בסביבה

המשך הפעילות ל-2015

1. קיום מפגש להכרת שרידי המבנים העתיקים במקום.
2. שיקום אקולוגי של ברכות החורף.
3. שילוט ותיחום האתר בשיתוף בית ספר "נחשון" כיתת ח' של"ח.

טרטון הפסים - מין בסכנת הכחדה. צילום | שרה אחיון, חלה"ט

פעילויות שבוצעו

1. התקיימו מפגשים עם חיילי היחידה שעסקו בהכרת המשבר הסביבתי והבנת מושג "קיימות".
 2. חיילי היחידה יצאו אל ברכות החורף הסמוכות לבסיסם וערכו חקר וניטור של הברכות בהנחיה מקצועית של נציגת החברה להגנת הטבע.
 3. נערך ניקיון משמעותי באזור הברכות בשיתוף עם תלמידי בית הספר נחשון של מועצה אזורית חבל מודיעין. הפסולת הוטמנה בפינות ישיבה אקולוגיות לרווחת חיילי היחידה והציבור הרחב.
 4. הוקדש מפגש להכרת המגוון הביולוגי: ציפורים, החי מתחת לאבן ועוד.
 5. התקיים אירוע שיא ובו היחידה חנכה את האתר למבקרים יחד עם השותפים לפרוייקט.
- הפרוייקט לווה על ידי קהילת מודיעין של החברה להגנת הטבע ורכות ברכות חורף החלה"ט.

משקמים את ברכת החורף. צילום | יובל דקס

מיזם 5

בסיס פלמחים
זרוע האוויר והחלל

צבי רץ בחולות פלמחים. צילום | דודי יחזקאל

ידבוע. צילום | מצלמה שהוצבה בחולות פלמחים על ידי אלון רוטשילד, חלה"ט

מטרת המיזם

שמירה על בית הגידול החולי ואתרי המורשת במרחב היחידה.

הרקע למיזם

פיתוח לא מבוקר והתפשטות מינים פולשים מאיימים להרוס את אתרי המורשת ואת בית הגידול הייחודי של החולות ושל רצועת הכורכר במישור החוף.

עוקרים מינים פולשים בחולות פלמחים. צילום | אלון רוטשילד, חלה"ט

פלמחים שומרים על החולות

פעילויות שבוצעו

1. התקיימו שני מפגשי הדרכת מפקדים בנושא חשיבות שמירת הטבע בחולות, הופקו פוסטרים, פנקסים ומדבקות בנושא המיזם.
2. בוצעו פעילויות ממשק לשמירה על החולות בבסיס, על ידי עקירת "מינים פולשים" בהובלת חיילי הבסיס וכן באמצעות קבלן ייעודי, וכן נרכש ציוד ייעודי לתחזוקת אזורי ההתחדשות של צמחים פולשים.
3. חודדו נהלים ואכיפת סגירת פחים במרחב וכן הופק סרט הסברה בנושא מניעת זמינות פסולת אורגנית.
4. בוצע מיפוי מקורות זיהום אור באמצעות גורם מומחה והערכת הפוטנציאל להתייעלות אנרגטית בבסיס, כרקע לעיסוק בנושא בשנת העבודה 2015.

הפרוייקט לווה על ידי רכז תחום המגוון הביולוגי בחברה להגנת הטבע בשיתוף עם בית הספר שדה שיקמים, החברה להגנת הטבע.

פינוי גזם, שיקום אקולוגי מצד חשביהו. צילום | אלון רוטשילד, חלה"ט

המשך הפעילות ל-2015

1. הכשרה והדרכה של חיילים ומפקדים בנושא זיהום אור והתאמת תשתיות אור קיימות לתקנים החדשים: כיוון, החלפת סוגי פנסים והתקנת מצחיות FULL (CUT OFF).
2. המשך פעילות ממשק לעקירת מיני צמחים פולשים ולמניעת התחדשות.
3. המשך פעילות חינוכית בנושא שמירת טבע ומורשת וקיום סיורים לצורך היכרות מעמיקה עם סביבת עבודתם היום-יומית של החיילים.

מיזם 6

בסיס אימונים
פיקודי לכיש
פיקוד מרכז

מטרת המיזם

מזעור השפעת האימונים על הסביבה הטבעית בשטחי האש שבמרחב, בדגש על מניעת שרפות וחיזוק תודעת שמירת הטבע בקרב מפקדים וחיילים המתאמנים בשטחי היחידה.

הרקע למיזם

שטחי האימונים של בא"פ לכיש גובלים בגן לאומי ונמצאים בלבו של מרחב ביוספרי עתיר ערכי טבע המשמש גם תנועת מטיילים. המרחב נפגע כתוצאה מהקונפליט המובנה של צבא המתאמן בתוך שטח טבעי.

טירוני קורס גששים חוקרים טבע באמצעות עקבות בעלי חיים. צילום | יובל דקס

מזעור נזקי שרפות במרחב היחידה על ידי תכנון מקיים בין צבא לטבע

המשך הפעילות ל-2015

1. המשך סקר ערכי טבע.
2. גיבוש לקחי המיזם ומיסוד כלל התובנות שנלמדו בשטחי האימונים של בא"פ לכיש.
3. פיתוח כלי מבצעי גנרי שיהווה מודל עבור שאר היחידות בצה"ל, באמצעותו יוטמעו תכניות למזעור שרפות ולשמירת טבע בכלל שטחי האימונים.

עקבת צבי בבא"פ לכיש. צילום | יובל דקס

פעילויות שבוצעו

1. סריקת השטח על ידי חיילי היחידה וסימון ממצאי טבע חיים ודוממים שהם בעלי ערכיות גבוהה.
2. מיפוי ערכיות בשיתוף "מכון דשא" והכנת "מפת ערכיות" של מרחב היחידה.
3. שימוש ב"מפת הערכיות" על ידי המפקדים כשכבה מחייבת במפה הצבאית של שטחי האש באזור בעת תכנון אימונים.
4. בניית תכנית אב למזעור הפגיעה בערכי טבע מוגנים בחתך: אופי הצומח, סוגי הצמחים, סוגי האימונים ועונות השנה.
5. הפקת סרט מודעות ופנקס כיס לחייל על ערכי הטבע של האזור והדרכים לשמור עליהם.

הפרוייקט לווה על ידי הפקח האזורי ומרכז ההדרכה של רשות הטבע והגנים.

חיוויאי דורס צפע. צילום | יוסי אשכול

מיזם 7

בסיס חצרים
זרוע האוויר והחלל

צוערי קורס טיס משקמים ומנקים את מישורי הלס. צילום | יובל דקס

מטרת המיזם

שמירת טבע לצורך קיום והרחבה של בית הגידול הטבעי במישורי הלס אשר במרחב היחידה.

הרקע למיזם

פיתוח שטחי חקלאות בנגב הצפוני הותיר את בסיס חצרים המרחב האחרון שאליו התנקזו בעלי חיים נדירים, שחלקם אף מצוי בסכנת הכחדה. המשך קיומם מותנה בשמירה על בית גידול ייחודי זה.

הפסולת משנה את פני השטח ומשפיעה על עולם החי. צילום | מידד גורן

מאמצים את מישורי הלס והחוברות - מין בסכנת הכחדה

פעילויות שבוצעו

1. התקיימו הרצאות וסיורי תצפית אקולוגיים למפקדים ולפרחי טיס בשטחי הבסיס וכן הופקו פוסטרים וחוברות הסברה בנושא חשיבות שמירת הטבע במישורי הלס.
2. בוצעו פעילויות ניקיון והסרת מפגעים אקולוגיים על ידי 150 פרחי טיס.
3. הוכשר שביל אופניים באורך שמונה קילומטרים בתוך הבסיס. לאורכו הוצבו שלטי הסבר על טבע, נוף ומורשת, וכן נבנה "תיק פרויקט" ונרכשו אופניים לשימוש בשביל.
4. בוצעה באמצעות קבלן ייעודי עקירת שלושה מיני "צמחים פולשים" במוקדים אשר היוו איום אקולוגי על שטחי לס בתוך הבסיס.

הפרוייקט לווה על ידי רכז תחום המגוון הביולוגי בחברה להגנת הטבע ומרכז הצפרות של החברה להגנת הטבע.

חוברה בעונת החיזור. צילום | אסף מירון

המשך הפעילות ל-2015

1. הרחבת פעילות שמירת טבע והגנה על הסביבה על ידי סילוק פסולת מאזורים נוספים בבסיס ומניעת זמינות פסולת אורגנית.
2. המשך פעילות ממשק במוקדי "צמחיה פולשת".
3. בניית אתר אינטרנט שיעסוק בנושא המיזם.
4. הכשרת ברכת מים לעופות וסלילת שביל לתצפית חוברות.

מיזם 8

חטיבת שגיא
גדוד קרקל

מטרת המיזם

מזעור הפגיעה שיצרה גדר הגבול בלב שמורת טבע הר שגיא, על ידי השבת שגרת החיים של בעלי החיים ששכנו בשטחי גזרת החטמ"ר טרם הקמת הגדר.

הרקע למיזם

הקמת גדר הגבול עם מצרים גרמה לקיטוע בית הגידול של שמורת הר שגיא ויצרה בכך בעיה סביבתית חמורה בשמורה.

שוועל מצוי הנתפס במצלמה. צילום | שמוליק יידוב, חלה"ט

פעילויות שבוצעו

1. בוצעו מיפוי וסימון מעברים בגדר שחפרו בעלי החיים עצמם, ואפיון בית הגידול הספציפי למעברים הללו.
2. נערכו תצפיות לאיתור מעברים טבעיים של בעלי החיים באמצעות בדיקת עקבות על גבי שבילי טשטוש.
3. הוצבו 45 מצלמות באזור המעברים הטבעיים והן מתופעלות על ידי חיילי החטיבה. החיילים אוספים נתונים ומנתחים אותם בהנחיית גורמי המקצוע מרט"ג לצורך מעקב אחר מעבר בעלי חיים מצד לצד ושיפור המעברים.

הפרוייקט לווה על ידי אקולוג מחוז דרום והפקח האזורי של רשות הטבע והגנים.

מצלמה צופה אל עבר המעבר. צילום | יפתח צוער, רט"ג

מעקב אחר חיות בר בקו ההפרדה המצרי

המשך הפעילות ל-2015

1. המשך תפעול המצלמות על ידי חיילים ותיעוד משטר תנועת בעלי החיים משני צדי הגדר.
2. קיום פעילות חינוכית בנושאי שמירת טבע ויצירת מחויבות בקרב חיילי היחידות למזעור הפגיעה בערכי טבע מוגנים.
3. הצגת הנתונים והטמעת מסקנותיהם במעברי בעלי חיים דומים באזורים נוספים.

גדוד קרקל מציב מצלמות. צילום | יפתח צוער, רט"ג

”כי האדם עץ השדה”

דברים כ', יט

השקת מיזמי 2015 תשע"ה-תשע"ו

1. עוצבת הגליל

שיקום האתר הארכאולוגי בתל קדש. חזית מקדש קדש. צילום | רס"ן אלה מעוז

5. גלי צה"ל

רדיו ירוק. גם הדבורים נהנות מהטבע העירוני. צילום | עינת גיית, חלה"ט

2. הר מירון

שומרי הר. נוף מהר מירון אל עבר החרמון. צילום | יב"א 506

6. קריית ההדרכה - עיר הבה"דים

"קריה מקיימת - שביל מטיילים". ישימונית, מדיוירי עיר הבה"דים. צילום | שמוליק יידוב, חלה"ט

3. נמרה

נמרה - "בסיס ירוק". תנשמות בתיבת קינון מארגז תחמושת ישן. צילום | רנ"ג אמיר עוד

7. בית הספר לתותחנות

הצלת אוכלוסיית הקטות במרחב שבטה. קטות. צילום | תומס קרומנקר

4. מחנה רבין - קריה

מחזירים את הסיסים לקריה ולשרונה. סיס בתעופה במהירות של 120 קמ"ש. צילום | מוטי מוקונ

8. בית הספר לאיסוף קרבי

סיירים בטבע. נשר במעוף. צילום | עוזי פז

מיזם 1 עוצבת הגליל פיקוד צפון

מפקד היחידה תא"ל מוני כץ

רקע כללי על היחידה

עוצבת הגליל ממוקמת בבירנית וכוחותיה פרוסים לאורך גבול לבנון. אחרייתה של האוגדה היא להגן על גבול הצפון ולספק ביטחון לתושבי הגליל העליון. ביחידה משרתים חיילים ברמת פעילות א' ביחידה סגורה, אשר מבטיחים את קיומו של הביטחון השוטף בגבול לבנון.

מטרת המיזם

טיפוח והנגשת האתר הארכאולוגי בתל קדש עבור הציבור, ויצירת שינוי סביבתי מהותי באתר ובסביבתו הקרובה.

הרקע למיזם

בנקודת חיבור בין שתי החטיבות המרכיבות את עוצבת הגליל עומד אתר פתוח ונשכח, מקדש קדש בן 1800 שנה. אתר זה הוא עדות ליישוב רומי גדול שהיווה קו גבול בין היישוב היהודי והפאגאני באותם ימים. חורבות האתר מפוארות וייחודיות ביותר, והן כוללות סרקופגים וחזית מקדש רומי המתנסס לגובה תשעה מטר (היחיד שנותר עומד על תלו בארץ!). אתר זה פתוח אך סובל מחזות מוזנחת, ואינו מזמין אליו את ציבור המטיילים, אף כי אתר ארכאולוגי הוא נחשב לאחד

שיקום האתר הארכאולוגי גן לאומי תל קדש

האתרים הנדרים מסוגם בארץ. במקביל, זו נקודה שחיילי אוגדה 9 מגיעים אליה ונמצאים בה פעמים רבות לאורך השנה, אך אינם מודעים לקיומה ולסיפור המסתתר מאחורי החורבות. מעבר לזה, פעילות טיפוח והכשרה זו תהווה תרומה משמעותית של חיילי האוגדה לציבור המטייל לאורך הגבול ובצפון הארץ.

נוף גלילי ממקדש קדש. צילום | גיא סלעי, חלה"ט

חשיבות המיזם לסביבה

המקדש הרומי והסרקופגים בתל קדש נחשבים לערך מורשת נדיר מסוגו. טיפוח סביבתו והנגשתו לציבור המטיילים הם נדבך מרכזי בשימור האתר ובהגנה עליו. הפיכת המקום לנגיש בעל פינות מידע ופינות ישיבה יביא את הציבור למקום - להיכרות ולהבנה של חשיבותו.

חזית מקדש קדש. צילום | גיא סלעי, חלה"ט

מטרות ביניים

- יצירת מחויבות לאתר בקרב חיילים ומפקדים המשרתים באוגדה באמצעות תכנית עבודה סדורה לשיקום האתר הכוללת עבודה פיזית וחינוכית.
- חיבור החיילים למשימתם הצבאית ולגורת השירות דרך חיבור לנוף ולמורשת באתר.
- המשך נוכחות החיילים במקום תהווה "עיניים ירוקות" (תרתי משמע) על האתר. היות שמדובר באתר פתוח, נוכחות החיילים במקום תעזור במידע על מפגעים במקום ובשימורו.

חזית המקדש הרומי היחיד שנותר עומד. צילום | גיא סלעי, חלה"ט

כיצד?

סרקופגים הם אריזות עץ או אבן שיש להן צורת קברות פתוחה. הן משמשות כמקום לשריפת הגופות והן נחשבות למונומנטים חשובים. הן נבנות מאבן או אבן חול, ויש להן צורת קברות פתוחה. הן נבנות מאבן או אבן חול, ויש להן צורת קברות פתוחה. הן נבנות מאבן או אבן חול, ויש להן צורת קברות פתוחה.

מתכונת המיזם

- פתיחת שביל עם נקודות עניין לאורכו.
- הקמת מצפור תצפית על בקעת קדש והסביבה.
- הקמת נקודת ישיבה למטיילים.
- שילוט האתר בהסברים היסטוריים.
- סימון מגרש חנייה בכניסה לאתר.
- גידור ותיחום מבנה המקדש.

חינוך והסברה

- קיום מפגשי הכנה לחיילים.
- ביצוע ימי הדרכה בשטח לכלל יחידות האוגדה.
- הפקת חומרים חינוכיים על המיזם.
- הכשרת חיילים להדרכה באתר.

חשיפה לציבור

- יום פתיחת השביל וחשיפת האתר בפני מפקד האוגדה, נציגי רט"ג, ראשי מועצות סמוכות (גליל עליון ומבואות חרמון) ועוד.
- חיילים כותבים ומפרסמים בעיתון "במחנה", באתר אינטרנט "צה"לנט", בעיתון מנויים של רט"ג ועוד.

המשיכות

- תחזוקה שוטפת לאורך השנה של השבילים והעשבייה באתר.
- ניטור של קירות המקדש על-ידי חיילי האוגדה (לבדיקת תזוזת קירות המקדש).
- אתר המהווה חלק מסיורי האוגדה, לחיילים ולסגל הפיקוד הבכיר.

צילום | גיא סלעי, חלה"ט

פרויקטור מטעם היחידה

קצינת חינוך אוגדתית, רס"ן אלה מעוז

גורם מקצועי מלווה

אריאלה ארז, מנהלת מרכז חינוך והסברה גליל עליון, רט"ג

מיזם 2 יב"א זרוע האוויר והחלל

מפקד היחידה סא"ל רועי רביב

רקע כללי על היחידה

יחידה קטנה השוכנת בלב שמורת טבע ייחודית על פסגת הר מירון, הגדולה ביותר בצפון הארץ. היחידה עוסקת בבקרה אווירית והיא בעלת חשיבות אסטרטגית מהמעלה הראשונה. ייעודה של היחידה הוא לשמור על "שמים נקיים" ולשלוט במרחב האווירי הצפוני של המדינה תוך קיום תקשורת עם כלי טייס במרחב. יב"א 506 הוא בסיס סגור והחייילים שאינם בתפקיד ישנים במחנה סמוך לבסיס הבקרה. העמדות מאוישות 24 שעות ביממה וחלק מהחייילים והמפקדים עובדים במשמרות.

מטרת המיזם

צמצום השפעת בסיסי בח"א 506 על סביבתם והטמעת התהליך לאורך זמן על ידי חיבור חיילי הבסיס לסביבתם.

הרקע למיזם

היחידה יושבת בשני בסיסים בתוך שמורת טבע מהערכיות והחשובות ביותר בארץ (הר המירון הוכרז כשמורת טבע עוד בתקופת המנדט הבריטי).
 נוכחות הבסיסים במרחב ניכרת:
 • תאורה חזקה ביותר בלילה שהשפעתה חורגת היטב מתחומי הבסיסים.

"שומרי ההר"

- ריבוי של חיות בית ומינים מתפרצים בתוך הבסיסים ובשוליהם, סביד להניח בשל זמינות מזון עבורם.
- לאחרונה בוצע חישוב שמטרתו ליצור הגנה משרפות יער ואזורי חיץ. מצד אחד נוצר מעין פצע נופי אך מצד שני נוצרה הזדמנות לחידוש צמחייה שיחנית ועשבונית החשובה למינים נדירים רבים, בעיקר לאור בעיות הסוקצסיה ואובדן בתי גידול פתוחים בשמורת הר מירון.
- באזור קיימים מספר רב של ערכי טבע ייחודיים ונדירים וערכי נוף וטיול משמעותיים לא פחות, שחיילי הבסיס לא תמיד נחשפים אליהם.

חזירים בחורש מושלג. צילום | רועי ארד, רט"ג

חשיבות המיזם לסביבה

התאורה וזמינות המזון מפחי הבסיסים משפיעים במידה ניכרת על החי והצומח באזור. סמוך לבסיסים מצוי אחד מאתרי המשכן לעטלפים המשמעותי ביותר באזור. בתוככי השמורה מתקיימים מינים רבים של בעלי חיים. האור שחורג מגבולות הבסיס והיכולת של מינים מתפרצים, בעיקר אומניבורים (אוכלי כול) להתקיים בסביבתו כתוצאה מהמזון הזמין גורמים לשינוי משמעותי בהרכב מינים ואוכלוסיות סביב הבסיס (כאמור: בלב השמורה). צמצום השפעה מזיקה זו עשוי להיטיב עם מינים שונים ולאנן את הרכבי האוכלוסיות במרחב.

דכס מירון. צילום | גיא סלעי, חלה"ט

מטרות ביניים

צמצום השפעת זיהום האור הנגרם מהבסיסים. מיקומם של שני בסיסי היחידה בלב שמורת טבע והשימוש הניכר בתאורה בהם גורם לזיהום אור קשה במרחב. המסגרת המיזם נפעל לצמצם את הזיהום תוך שיתוף כלל הגורמים ביחידה והטמעת התהליך ביחידה.
 העלאת המודעות בקרב חיילי הבסיס למגוון הביולוגי בסביבת השמורה שבה הם חיים ועידוד החיילים לנקיטת פעולה בכל הקשור לזימות סביבתית ויציאה לפעולה.

הצעת

"צ'רפוס אור" הוא צודף אל מאורת אורב ואגבונתית הפולסצ'ור אורב על בתי הפדול אל הא'י הוויים הטל'ר בכלל ופול'איים בסרט. "צ'רפוס אור" אורב אצ'רפוסים ונדדות פאנונוטות אפי אור הכובבים אטלות מאסול'אן אורפ'על בנינינים, ואצ'בי ים אצ'ר אורב בקחו אפ'טל'ק אל אורות צ'רי הווי'ק מאקום אל בים הפאנוצ'ר'ל הוא מיל'ל איונקים אד'ל'ים את פ'ל'צ'ון פ'יו'אוג" אורב ופס נד'סיים כב'ל'יים כ'ת'צ'ל'ר מ'חוסר ה'ת'צ'ל'ות אק יו'ת'י מ'כ'ל'ם נ'פ'א'ז'ים א'ט'ל'פי ה'ווי'ק'ים, א'כ'ח'ק'ים מ'פ'א'צ'ו'יים פ'א'ו'א'רים א'ל י'ד' א'ט'ל'פים ד'ו'א'יו'נ'ט'יים ו'מ'א'ג'רים את מ'צ'ו'נס.

"מינויים מתפוצצים" הם מינויים מקומיים לאוכלוסיות רבים אדול ריבוב מ'צ'ר אכ'ל'ר פ'ט'ל'א'ר ט'ל'ב'י אל ל'ט'ו'י פ'א'ו'ר'ם א'ור'ב ו'כ'ת'צ'ל'ר מ'כ'ב'ם פ'ס מ'ל'ט'ל'ט'יים א'ל ב'ת' א'ד'ול ח'ל'ל'ים מ'א'ו'א'יים נ'כ' א'ט'ל'ר ו'א'ד'ים. מ'ל'פ'צ'ת "פ'ו'י'נים פ'א'ת'פ'וצ'צים" פ'ר'ב מ'צ'ל'ר ל'י'ר'ה אל פ'ו'ל'ות פ'א'ד'ים, פ'א'ו'י'ת' א'ט'ו'י'יים ב'א'ו'י'נים, פ'א'צ'ון ב'ל'ט'ל'ים פ'ס'ת'ו'יים מ'א'ו'ר'ד'ת כ'כ' פ'א'ר'ת א'ו'ל'ו'ס'י'ת אל מ'י'נו'יים מ'ק'ו'י'יים מ'צ'ר א'ג'ו'ר'ם פ'ו'נ'ט'י'טי'ב. "מינויים מתפוצצים" א'ו'י'קים א'כ'ק'ים מ'ח'ל'ל'ות א'ור'פ'צ'ת מ'ח'ל'ות.

מתכנת המיזם

שמירת טבע

כיוון תאורה על פי קריטריונים המשלבים בין צורכי היחידה לבין השאיפה למזער את זיהום האור. הטמעת תכנית עבודה לצמצום זיהום אור בתמיכת יועצים ומומחים לנושא.

חינוך והסברה

בניית תכנית חינוכית בקרב חיילי הבסיס שתשלב בין הכרת סביבתם הקרובה לעומק לבין הבנת תהליכים שעלולים להשפיע באופן שלילי על סביבה זו.

המשכיות

שינוי בדרך ההארה ובדרך ההתייחסות לזבל צפוי לייצר תהליך ארוך טווח. הטמעת הנושאים בתרבות הארגונית של הבסיסים מתוך הבנה ושותפות צפויים לייצר תהליך ארוך טווח.

זיהום אור משנה את הלילה. צילום | גיא סלעי, חלה"ט

אדמונית החורש. צילום | אמנון נחמיאס, רט"ג

פרויקטור מטעם היחידה

סגן אלון סלעי

גורם מקצועי מלווה

שמוליק יידוב, מרכז יונקים, החלה"ט בשיתוף עם אריאלה ארז, מנהלת מרכז חינוך והסברה גליל עליון, רט"ג

מיזם 3 מרכז תחמושת מחנה נמרה אגף טכנולוגי לוגיסטי

מפקד היחידה תא"ל עדי תורג'מן

רקע כללי על היחידה

מחנה נמרה הוא בסיס התחמושת הצפוני. המרכז אחראי לתחומים רבים בנושא התחמושת, החל בתכנון וחיזוי הצרכים בתחמושת, דרך מעורבות בתהליכי הרכש, הקליטה, האחסנה, הטיפול והאספקה ליחידות צה"ל שבמרחב. היחידה עוסקת גם בהנצלת בלאי, תהליך שמעורבים בו אמצעים טכנולוגיים מתקדמים ותכליתו הוזלת עלויות. היחידה נמצאת בגליל התחתון סמוך למחלף גולני. נמרה הוא בסיס פתוח, משרתים בה מעל 250 חיילים במגוון רחב של מקצועות ותפקידים יש בה תמהיל של חיילים בחובה, קצינים, נגדים ואזרחים עובדי צה"ל שהם גרעין כוח האדם.

מטרת המיזם

מעורר השפעות הבסיס על המערכת הטבעית של טבע ונוף במרחב ויצירת בסיס משותף לקיימות בתוך מחנה צבאי נמרה.

נמרה - "בסיס ירוק"

הרקע למיזם

מחנה נמרה הוא בסיס המשתרע על פני שטח גדול במיוחד של כ-24,000 דונמים. בשטח הבסיס מצויים ערכי טבע ומורשת מעולם החי, הצומח והדומם. אל תוך השטח חדרו עם השנים כמה מיני 'צמחים פולשים', ובהם קיקיון ושיטה מכחילה. סמוך לבסיס נחשף האתר הארכאולוגי "חורבת עמודים" ובו שריד בית כנסת. בתוך הבסיס נמצאו מערות חצובות עתיקות וכן מערת נטיפים המשמשת משכן לעטלפים. הכוונה היא לנהל שטח ייחודי זה, השמור בין השאר בזכות נוכחותו של הבסיס, כשמורת טבע בעלת תכנית ממשק סדורה המובלת על ידי מפקדי היחידה וחייליה תוך היכרות מעמיקה עם סביבת היחידה.

צבי ארץ ישראלי - הבסיס הוא "שמורת טבע". צילום | דב גרינבלט, חלה"ט

שומרים על הטבע גם מתחת לאדמה - מערת נטיפים בבסיס נמרה. צילום | רנ"ג כרמי רושו

חשיבות המיזם לסביבה

מיקומו המיוחד של הבסיס הופך אותו למסדרון אקולוגי חשוב בגליל התחתון המזרחי. שמירה על מאפייניו הטבעיים של המרחב יאפשרו המשך מעבר בעלי חיים מהגליל ההררי הגבוה לעמקים, ומבקעת נרות אל מערבו של הגליל. לשמירה על שלמות היובלים החוצים את הבסיס חשיבות רבה בתפקוד המערכת ההידרולוגית הכללית של אגן הניקוז של הכנרת. האתרים הארכאולוגיים שלצד הבסיס מהווים ערכי טבע נדירים ולשימורם יש חשיבות היסטורית וחינוכית רבה.

מטרות ביניים

- קידום העשייה בתחומי שמירת הטבע, הנוף והמורשת תוך רתימת המשרתים ביחידה, במטרה לקחת אחריות לסביבה שבה הם משרתים כחלק מהתכנית להכרזת "בסיס ירוק".
- הסברה ולימוד על אודות חשיבות שמירת הטבע ברמה הגלובלית והלוקלית. ביצוע סקר אקולוגי (מדעי) ברחבי הבסיס לניטור הסביבה. פעילות חינוכית לקיימות ולשמירה על עולם החי והצומח בתחומי הבסיס.
- עידוד רצף קינון ברחבי הבסיס שנפגעו כתוצאה מפיתוח סביבתי על ידי בניית קינים לעופות המועילים לאדם והתקנתם ברחבי הבסיס.
- אימוץ חורבת עמודים ובית הכנסת הקדום השוכן בחורבה, ואולי גם את חורבת נימדין.

הידוע

מסדרון אקולוגי: פני רכסות סלע המהירות אזורים מנותקים לבדוק מתקיימים מיני חי וצומח בסביבתם הטבעית. מסדרון אקולוגי מחבר בין למזרח טבריה ולמזרח גליל ושיבות אקולוגית ומאזנת אלטרנטיב מוצר מיני באי חיים ביונפס. בגלילית חי המדבור פיו למזרח טבריה מוקפות לטחים טבעיים ואופיית פיו מוגנות. אולם צמח פלמי אצור האובסורב ומוצר פלמיים הפנימיים, והלמיות הפמבור נעלו צפופות יותר. במצב זה מתבליק צד הפכו לטחים המוגנים לזיי אקולוגיים מנותקים אל מאלו ובמזב אובסורב באי חיים קטנות ומפוזרות ומבודדות במקביל ארבע אלמנטים במצב טבעי במספרים של פנימי מניטור בינו והלמיות נוצר קטלון מרחבי הפוטץ במספרים של מוציבות אקולוגיות.

חורבת עמודים. צילום | רנ"ג כרמי רושו

מתכונת המיזם

שמירת טבע

- הכנת שביל גישה למטיילים לאתר בית הכנסת הקדום בחורבת עמודים.
- ביצוע פעילות אחזקה שוטפות באתרים הארכאולוגיים שתכלול פינוי פסולת, ניקוש עשבייה והצבת שלטי הסברה.
- פינוי פסולת כבדה מערוצי הנחלים ועקירת "מינים פולשים" של צמחים ברחבי הבסיס.
- חיילי היחידה ישתתפו בביצוע סקרים לאורך המשך פעילות שמירת טבע. בתחומי הבסיס יבוצע ניטור וסילוק מינים פולשים משטח הבסיס בהנחיית אנשי מקצוע מהרט"ג.

חינוך והסברה

יתקיימו מפגשי מבוא, אשר מטרתם להכניס את החיילים אל עולמות התוכן שבהם עוסקת תכנית חינוכית זו. התכנית המוצעת כוללת כמה מפגשים, בהדרכת מדרך מוביל מטעם רשות הטבע והגנים. המפגשים עם החיילים יכללו ארבעה חלקים עיקריים:

1. מפגשים עיוניים הכוללים שיעורים פרונטליים על אודות שמירת הטבע והמורשת בישראל.
2. מפגשים בשטח העוסקים בפעילות פיזית של שיקום הטבע ושיפור השטח.
3. אימוץ בית הכנסת הקדום בחורבת עמודים והכשרתו לביקור ולהדרכה.
4. בניית תיבות קינון לציפורים מארגזי תחמושת ישנים עבור חקלאים ברחבי הארץ.

חשיפה לציבור

שביל הגישה למטיילים לאתר בית הכנסת הקדום ב"חורבת עמודים" יפתח לרווחת הציבור הרחב כאתר וכחלון לפרויקט כולו. האתר יונגש לציבור המטיילים ויוצבו בו שלטי הסברה לחובבי הארכאולוגיה. האתר יתוחזק באופן שוטף ויבוצע שימור חומת חורבת עמודים על-פי כללי השימור המקובלים בעולם וכך יהפוך האתר למזמין. יוכשר צוות מוביל שישמש כמרכז הדרכה של הבסיס עבור מבקרים חיצונים של הצבא.

המשכיות

הפרויקט ימשך שלוש שנים לפחות, ובמהלכו יוטמעו ממצאי הסקר בתכנון פיתוח עתידי של המחנה. הפרויקט מזמן מפגש אדם-סביבה והוא עוסק בשני רבדים:

1. הרובד הפיזי: היכרות וחשיבות השמירה על עולם החי, הצומח והנוף בשטח הרחב של הבסיס.
2. הרובד המורשתי: היכרות עם חורבת עמודים בהיבט הארכאולוגי ואימוץ בית הכנסת הקדום.

הפרויקט ינוהל במסגרת תכנית שנתיית לביצוע ממשק עם צמחייה פולשת ואחזקה שוטפת של שטחים שנוקו במסגרת פרויקט רב-שנתי ותהליכי.

רקפת. צילום | עוזי פז

פרויקטור מטעם היחידה

רנ"ג כרמי רושו

גורם מקצועי מלווה

דודר בן יוסף, מנהל מרכז חינוך והסברה גליל תחתון, ורועי ארד, פקח אזורי גליל תחתון, רט"ג

מיזם 4 מחנה רבין מטה כללי

מפקד היחידה סא"ל יגאל בן עמי

רקע כללי על היחידה

מחנה רבין הממוקם בלב תל אביב הוא יחידת מטה פתוחה שבה מגוון רחב של חיילים ומפקדים המשרתים בגופים שונים, היחידה מהווה בסיס ייצוגי של צה"ל בפני העולם החיצוני, ומשרתים בה חיילים רבים וכן מפקדים בעל הדרגות הגבוהות ביותר בצה"ל.

מטרת המיזם

שיקום אוכלוסיית הציפורים המייצאות המיוחדת במינן - סיסי החומות - אשר משחרר ההיסטוריה מקננות במגורי אדם, זאת על ידי שיתוף חיילי ומפקדי הקריה באיתור אתרי קינון פוטנציאליים עבור הסיסים במתחם הקריה ובגני שרונה ובהתקנת תיבות קינון ייעודיות עבור הסיסים באתרי מורשת משמעותיים, מבנים טמפלרים היסטוריים שהפכו לליבו הפועם של צה"ל ומשרד הביטחון והיוו משכן לראש הממשלה מראשיתה של המדינה.

מחזירים את הסיסים לקריה ולשרונה

הרקע למיזם

סיסי החומות הם ציפורים נודדות מיוחדות במינן המבלות את מרבית חייהן באוויר ומגיעות אלינו בתקופת האביב לכ-100 ימים בלבד במטרה לקנן ולגדל את דור העתיד שלהן. משחרר ההיסטוריה, ניצלו הסיסים את מבני בני האדם כאתרי קינון המועדפים שלהם ופיתחו בנו תלות להמשך קיומם. ואולם, בשל טכנולוגיית הבנייה המודרנית החלקה והאטומה, מאבדים הסיסים את קניהם המקוריים ומספרם בארץ ובעולם הולך ויורד באופן מדאיג. בסיס הקריה בנוי על שרידי המושבה הטמפלרית שרונה, ובחלק מבנייני המשרדים במתחם מצויים אתרי קינון של הסיסים. מבני הטמפלרים המקוריים הנמצאים במתחם מיועדים לשימור בהתאם לתכנית השימור של עיריית תל אביב-יפו, שמודעת לצורך בשמירת הטבע העירוני במקביל לשימור המבנים. ברחבי הבסיס קיימים פארקים ואזורים מגוננים ובהם עצי פרי רבים המאפשרים קיום מגוון ביולוגי במרחב האורבני.

סיס בכף היד. צילום | אמנון האן

חשיבות המיזם לסיביבה

למיזם זה חשיבות רבה בהקניית ערכי טבע בכלל וטבע עירוני בפרט ובשמירה על האקולוגיה של הסיביבה. השמירה על אוכלוסיית הסיסים המקננת בעיר בתקופת האביב-קיץ תגרום מיידית להפחתת כמות החרקים המעופפים המטרידים את חייו, וזאת ללא צורך בשימוש בחומרים כימיים רעילים. חשיפת החיילים הצעירים ומפקדיהם לעולמם המרתק של הסיסים תהפוך אותם לשגרירי שמירת הטבע והסיביבה.

מטרות ביניים

- הקניית ערכי שמירת טבע ומורשת העם של שרונה והקריה, שהוכרו על ידי אונסקו כאתר מורשת עולמי - תל אביב העיר הלבנה. בלב הקריה מצויים תשעה מבנים לשימור.
- לימוד נושא המגוון הביולוגי והטבע העירוני תוך התמקדות בצורכי הקינון של אוכלוסיית הסיסים.
- חיילי הקריה ינסו לשקם את אוכלוסיית סיסי החומות במרחב היחידה ובשרונה.
- יצירת "קהילה שומרת טבע" בבסיס הקריה בשיתוף עם מתחם שרונה הצמוד.
- היעד הוא להגיע לעלייה של 10% בקינון סיסים לאחר השנה הראשונה, ולעלייה של 50% בקינון חמש השנים הקרובות.

סיס בתעופה במהירות של 120 קמ"ש. צילום | מוטי מוקונן

מתכונת המיזם

שמירת טבע

- ביצוע הכשרה לחמישים חיילים ממגוון יחידות בבסיס הקריה בביצוע תצפיות בסיסים.
- ביצוע סקר למיפוי אתרי הקינון של הסיסים בעיר תל אביב-יפו.
- התקנת חמישים תאי קינון על ידי החיילים והתקנת מערכות CD ורמקולים כדי למשוך את הסיסים לתאי הקינון.
- הרכבת עזרי מעקב בתיבות הקינון על ידי חיילי התחזוקה והבטיחות של הבסיס.
- הפקה ופרסום של מפת עצי הפרי בקריה.

חינוך והסברה

- קיום הרצאות והסברה לכלל יחידות הקריה.
- קיום תצפיות משותפות. החיילים יוכשרו לבצע תצפיות לספירה ולאיתור קנים.
- הפקת חומרים חינוכיים על המיזם.
- חשיפה רחבה באמצעות מצלמת "און ליין" שתשדר מתיבות הקינון.
- הצבת שילוט ברחבי הקריה ושרונה עם הסברים על המיזם.

חשיפה לציבור

ביצוע "יום שיא" בקריה - אירוע פרדה מהסיסים, חשיפת המיזם לקהל הרחב בסיום עונת הקינון. הפקה והצבה של שילוט על עצי הפרי בשרונה.

הידע?

סיסי החומות הם ציפורים נודדות המבלות את מרבית חייהן באוויר ומגיעות אלינו בתקופת האביב באוניברסיטה. הם אנוסים באוניברסיטה, לוחצים תוך כדי טיסה, לוחצים באוויר ואף מתמילים לרפדיון תוך כדי תצפיות במהירות של כ-120 קמ"ש. תצפיות פולחניות מיוזמות, אולם הם אובדים באוניברסיטה בקינון אובד כל אחד מהם כ-20,000 ברחבי ליון ואכן הסיסים נחלבים מרדברי ביולוגי פתולוגי. בני כרמל נאמנים צד אצה ולנירם יחזרו ויבאילו באזנת בקן טלמיט אולם ביוני בקרובות - אם לא נרבים.

המשכיות

תיבות הקינון שייבנו ויותקנו במקומות שיבחרו לכך, ישמשו למעקב של החיילים במשך כל תקופות עונות הקינון הבאות של הסיסים במקום. יבוצע מעקב עונתי לבדיקת רמת אכלוס התיבות והשיפור בתפוסת הקינון.

סיס נכנס לתא קינון הבנוי מארג תחמושת ישן. צילום | ניר כפרי, הארץ

פרויקטור מטעם היחידה

רס"ן תפארה טירי

גורם מקצועי מלווה

אמנון האן "דידי הסיסים", החלה"ט, גליה חנוך-רועה, קהילת תל אביב, חלה"ט והמועצה לשימור אתרי מורשת.

"רדיו ירוק"

הרקע למיזם

הסביבה המפותחת שהאדם מייצר היא דלה בצומח ובשטחים פתוחים. כתוצאה מכך, הולך ונעלם הטבע מהסביבה העירונית, והמציאות החדשה שאנו מצויים בה הנה אפורה ודלה. מבנה תחנת השידור של גלי צה"ל נמצא באחד האזורים הישנים ביפו והוא סובל ממחסור בשטחים פתוחים ובטבע נגיש.

בזים מצויים בתיבת קיטון על מבנה. צילום | אמיר עזר

מפקד היחידה

בח"ק ירון דקל

רקע כללי על היחידה

גלי צה"ל הוא רדיו ציבורי, צבאי, ישראלי, מוביל, משפיע, ערכי וחדשני הפונה לכולם. גלי צה"ל משקפת בשידוריה כתחנת רדיו ציבורית, את הנעשה במדינת ישראל על רבדיה השונים, מייחדת מקום לאהבת הארץ ולמורשתה, לערכי השירות בצה"ל, לתרבות, לחינוך ולבטיחות בדרכים. גלי צה"ל פועלת לחזק את הקשר בין הצבא לחברה ולגשר על פני סטעים בחברה הישראלית. גלי צה"ל מטפחת עבודה עיתונאית מקצועית ואיתת, יצירתית ומשמעותית של אנשיה, הפועלים כאיש אחד, ומשלבת חיילים בתפקידי מפתח. ביחידה משרתים חיילים בסדיר, קצינים, נגדים ואזרחים עובדי צה"ל.

מטרת המיזם

ביצוע התאמה של מבנה גלי צה"ל לקליטת צומח וחי אופייניים לרצועת החוף הים-תיכוני על גבי הגג וקירות המבנה, תוך שילוב חיילי ומפקדי התחנה בעשייה. המיזם יהפוך את תחנת גלי צה"ל ל"ריאה ירוקה" במרחב העירוני ולבית גידול לחיות בר השואף לשמר מאזן סביבתי של טבע בתרבות האורבנית וכדגם לחיקוי לעיר תל אביב-יפו.

מטרות ביניים

- המעבר מרעיון לביצוע שראשיתו בביצוע סקר מגוון ביולוגי במרחב הבסיס, בשיתוף חיילי הבסיס. במסגרת הסקר יילמדו המערכות הטבעיות השכנות ומהן יאומצו המרכיבים אשר ישולבו במבנה.
- הכנת תכנית ניהול שתשלב בפעילות אחזקה ותחזוקה שוטפת של הבניין. תכנית זו תשמש מדריך שילווה את חיילי המתקן בשנים הקרובות תוך שילובם בתפעול ובטיפוח האלמנטים הסביבתיים שיותקנו בבניין.
- העלאת המודעות בקרב חיילי הבסיס למגוון הביולוגי ועידוד החיילים לנקיטת פעולה בכל הקשור לזומות סביבתית ולציאה לפעולה. העיסוק היום-יומי בעולם הטבע שישולב במבנה, יהפוך את השירות בבסיס צבאי הממוקם בתוך עיר לנעים וחוויתי.

הידע

טלבו צירוני, הוא מנהל לפלנטה לאחרונם בנותן הכינון באוקיינוס. מנהל צב ומיזם אפקטואל למיזם סביבתי חינוך בורים סולגנות ופוא נוצר לסקר ולשאר מוצרכות טלבויות בתוך אצורים אורבניים. מחקרים פולו כי אטלנטיס פאלו ימרון רב בכל האזור בארצות אפריקה ונחביות והימרון מפאצרים סביבתיים. 'האזות ירוקות' אב פורים מאיבבות אה פאנתר אל פורי טאנדקנית ואטרקטיבית במהלך מרחבי פראויות חינוכיות ופנאי אטלנטי פורים. פאודקיות וטלבויות פאלבו פריזוני ולטאירר איוו פאלב ונתפסקת בלנים פאחורונות.

מתכונת המיזם

שמירת טבע

הפיכתו של הבניין לבית גידול עבור צומח וחי תוך שימור וטיפוח לאורך זמן. האזורים המועמדים לשדרוג ולטיפול בשיטות טבעיות הם: גגות, מרפסות וקירות הבניין. כל אחד מהאזורים הללו ישמש לפיתוח בתי גידול שיאפשרו מפגש עם הטבע ויסייעו להתבססותו במרחב העירוני. במסגרת המיזם יוקם מבנה

אקולוגי על גג הבניין שיהווה בית גידול טבעי ויכלול: כר צמחייה, תיבות קיטון לציפורים, כוורת דבורים עירונית ועוד.

חינוך והסברה

חיילי גלי צה"ל יעברו הכשרה והסברה על בניית כר מחיה לחיי ולצומח, יגדלו וישפחו את המתחם הירוק של היחידה. תכנית חינוך שנתית תלווה את הליך בניית המתחם, את הטיפול בחיי ובצומח ואת הטיפול בכוורת ורדיית הדבש. במיזם ישתפו מרב חיילי ומפקדי היחידה ויתקיימו מפגשים קבועים להסברה בנושאים כלליים של שמירת טבע בכלל וטבע עירוני בפרט.

חשיפה לציבור

ביצוע מיזם טבע חינוכי באחת מתחנות השידור הפופולריות בארץ מסייע בהפצת חשיבותו של הטבע והמגוון הביולוגי על השירותים שהוא מעניק לנו בני האדם. תחנת שידור מטבעה מייצרת תודה תקשורתית רחבה החיונית כל כך בהעברת המסרים הללו. הפרויקט יזכה לחשיפה באמצעות הקצאת פניה ייעודית לנושא בשידורי התחנה.

החצבים על הגג. צילום | עינת גזית, חלה"ט

גלי צה"ל הפכו את ביתם לירוק. צילום | עינת גזית, חלה"ט

המשכיות

התשתיות הטבעיות וכן התקנת אלמנטים מלאכותיים שיוצבו בבניין, מבוססים על מטרות צומח וטבע מקומיות ועונתיות המשתנות לאורך השנה. חיילי הבסיס יחדשו ויתאימו תשתיות באופן קבוע עם חילופי העונות, בדגש על מיני הצומח שנועד למשוך בעלי חיים למרחב. כך למשל תותאם הגעתם של סיסני חומות לקראת האביב, ייזרעו פרחי צוף לקראת הקיץ ויוטמנו בצלים ופקעות לקראת הסתיו וכיו"ב.

פרויקטור מטעם היחידה

רס"ן אוריה בכרך

גורם מקצועי מלווה

עמיר בלבן ועינת גזית, החברה להגנת הטבע

מפקד היחידה
אל"מ דני מושיבוב

רקע כללי על היחידה

היחידה היא בסיס הדרכה (מטירונית ועד פיקוד בכיר) הכולל חניכים, סגל הדרכה ומטה. במסגרת הקריה משולבים שבעה בסיסי הדרכה לקמפוס צבאי אחד בצומת הנגב. קריית ההדרכה היא פרויקט הדגל בתחום הדרכת מקצועות תומכי לחימה ותאפשר הכשרה אפקטיבית תוך מיצוי משאבים וניצול סינרגיה בין המקצועות.

מטרת המיזם

ליצור "קריית הדרכה מקיימת", שבה מערכת החינוך וההדרכה עומדת ומתפקדת תוך מיתון השפעתה על המערכת הטבעית ובמקרים מסוימים אף משדרגת אותה. זוהי הקריה הצה"לית הראשונה שלוקחת על עצמה שימור ופיתוח מגוון ביולוגי בתהליכי התכנון והניהול. בכך היא משמשת מודל לשמירת טבע עבור בסיסים נוספים שיקומו בעתיד, והניסיון שיירכש במסגרת הפרויקט ישמש את גופי התכנון והביצוע במסגרת פרויקטים עתידיים.

"קריה מקיימת - שביל מטיילים"

הרקע למיזם

קריית ההדרכה הוקמה בשטח מדברי רגיש, עשיר בטבע ובממצאים ארכאולוגיים. הסביבה המדברית, למרות צחיחותה, עשירה בתופעות טבע ייחודיות כגון צומח עמיד ליושב וחיות בר קטנות, חרקים, זוחלים וציפורים מדבריות. במסגרת סקרים וחפירות הצלה שהתקיימו במרחב הבסיס עם הקמת קריית ההדרכה, התגלו אתרים בעלי ערך סביבתי רב בתוך קמפוס הבסיס. יובל של נחל סכר החוצה את הקריה אשר שוקם בשני קצותיו וכביש הנפט המנדטורי שנשלל על ידי הבריטים לכיוון המכתש הגדול העובר לצד הבסיס. בתוך הבסיס התגלו בורות מים עתיקים, טראסות חקלאיות וקולומבריום (מתקן עתיק חצוב בסלע שנועד לגידול יונים) שהיו בעת העתיקה חלק ממערך חקלאי ביוזנטי במרחב.

עיר הבה"דים, קריה מקיימת - קש"ח אט"ל.
הדמיה | אט"ל

שרידי כביש נפט בריטי כחלק מסיפור הנגב בתחומי קריית ההדרכה. צילום | אט"ל

חשיבות המיזם לסביבה

סלילת שביל המטיילים והקמת אתר הטבע בתוך הבסיס מהווה מרכיב מרכזי בשימורם ובשמירתם של ערכי טבע, נוף ומורשת במדבר, בשל הפיכתה למרכיב בהגנה פיזית ותודעתית של חיילים ומפקדים לחשיבות שמירת ערכי טבע ומורשת. אתר הטבע בלב הבסיס יהווה מוקד משיכה למינים שנחקרו כתוצאה מהבנייה הנרחבת במרחב בית הגידול הטבעי שלהם, ויסייע בשיקום המגוון הביולוגי במרחב שנפגע במעגלים רחבים יותר.

מטרות ביניים

- ביצוע סקר תשתיות טבעיות בתחום המיזם, שמטרתו יהיו המערכות הטבעיות שמושפעות ישירות מקיומה של הקריה. מסד הנתונים יהווה בסיס לתכנון ולניהול הקריה באופן שיאפשר קיום מערכות טבעיות ומגוון ביולוגי אופייני למרחב.
- צמצום השפעת עוצמת הפיתוח על המגוון הביולוגי ועל המערכות האקולוגיות המדבריות במרחב הבסיס. במהלך המיזם יוטמעו ממצאי הסקר בתכנון אזורים שונים בבסיס בכלל, ובבחירת "אתר הטבע הקרייתי" בפרט.
- הקמת אתרי טבע בלב בסיס צבאי תאפשר לשלב את חיילי הקריה בפעילות טבע הן בתפעולו והן בשעות הפנאי ובכך תסייע להטמיע את ערכי שמירת טבע בקרב חיילי היחידה.

אירוס ירוחם. צילום | עוזי פז

מתכונת המיזם

שמירת ערכי טבע ומורשת

הקמת "שביל מטיילים" חוצה קריה, שיקדם ערכי טבע ומורשת בדגש על קריית ההדרכה כ"קרייה ירוקה" המתחשבת בעולם החי והצומח הייחודי של האזור. לאורך המסלול יפגוש המטייל ערכי טבע ונוף, ובהם: לימנים עתיקים, קולומבריום, בורות מים, קברים נבטיים, כביש הנפט וטראסות חקלאיות. בלב הקריה יוקם "אתר טבע קרייתי" שבו יישמר המגוון הביולוגי ואשר יונגש לציבור משתמשי קריית ההדרכה ובני משפחותיהם בעת ביקורם.

חינוך והסברה

יפקדו עלוני הסברה ויוצבו שלטי הסבר על אתרי המורשת והטבע שלאורך המסלול. כמו כן, יתקיימו סיורים יזומים באתרים שלאורך שביל המטיילים אשר יוטמעו כחלק מובנה במערכת ההכשרה המקצועית ובתכניות החינוך היחידתיות כפעילות חובה לכל חניך שיגיע לקריה.

חשיפה לציבור

שביל המטיילים ישרת לא רק את החיילים אלא גם את בני משפחותיהם שיגיעו לבקר את בניהם/בנותיהם בבסיס. קריית ההדרכה, מעבר להיותה בסיס צבאי גדול במיוחד, מהווה חלקן ראווה צה"לי בהיותה "ספינת הדגל" של הצבא כדוגמה לאכלוס הנגב. מן הבחינה הזו חשיבותה של הקריה היא הדבה מעבר לתחום הצבאי. מדובר בפרויקט חלוצי לאומי מהגדולים שידע היישוב מיום הקמתו ויש לו תהודה גדולה בציבור.

לימן. צילום | אט"ל

הידע

"קיימות" היא הפואמה לטקס לקיום תבואה או מיזב לאורך צמון רבי. במסופר באקולוגיה הפאונה מסיבוי כצד מורכבות ביולוגיות ולגיות מאוננות ומקצימות אהפקה לאורך צמון. האדם אינו אהפקה לאוננות ביולוגיות בדומים לוננות. ובמק: לפיכך רואים וציפורים מים וקרקע ולמנוט מלאסיבי בבלנים למילנים את מנהפ מאיך פוזצון ומקציות אבסורל. לא הפיוספירה. האדם אינו אורגן מלאכים מתוך הפיוספירה באמצעות ציד ודיג לא מבוקרים ופוא אינו אהפקה פיוצית אסימטרית לורה הפוא כורת יצרות מרה למיזב אהכרית מנינים פולטיים אוקטואז במי איהול אן יחי פסיכיתם אטלטי חקלאות כבוליים וזריים.

המשכיות

הפרויקט יתחיל בביצוע סקר בשיתוף החיילים בתחום הבסיס ובשטחים הצמודים לו. המידע ייערך ויואגד במערכת מידע גאוגרפית שתוטמע במערכות התכנון של הקריה וישמש מסד נתונים בסיסי. מידע זה יעמוד לרשות מתכנני ומנהלי הקריה וההווה בסיס להמשך עבודה כחלק מתהליך ההרחבה והפיתוח העתידי של הקריה. כמו כן, כל חייל אשר יעבור פרק הכשרה בקריית ההדרכה יסייר ויכיר את אתרי הטבע שתוכן חובה בתכנית ההכשרה.

פרויקטור מטעם היחידה

יוחם רגב, אורח עובד צה"ל

גורם מקצועי מלווה

עמיר בלבן, החברה להגנת הטבע

מפקד היחידה
אל"מ יובל בן דב

רקע כללי על היחידה

הספר לתותחנות שדה משמש בסיס אם לחיל התותחנים, ובו מכשירים את לוחמי התותחנים החל מרמת הטירון ועד לקצין. במתחם שבטה נמצא גם מחנה שהוקם על מנת לארח גדודים וסוללות מהחיל לטובת אימונים תקופתיים. בית הספר לתותחנות שדה מורכב מכמה ענפים כגון הכשרת הלוחם, שלישות, הדרכה, חימוש, לוגיסטיקה, מרפאה, חיל התקשוב ועוד.

מטרת המיזם

יצירת מקור מי שתייה שפירים לקטות (ציפור מדברית) במרחב היחידה ושיפור תנאי קינון של הקטות במרחב האימונים של הבסיס.

הרקע למיזם

אוכלוסיית הקטות בנגב מתרכזת, רובה ככולה, בפתחת ניצנה ונמצאת בסכנת הכחדה. סמוך לבסיס שבטה נמצאות ברכות החמצון של היחידה המושכות אליהן את הקטות מכל האזור כמקור מים בלעדי, בעיקר בעונת הקינון. קיים חשש כי יש קשר בין צריכת המים המזהמים לירידה במספר הקטות המקננות באזור. בנוסף, אזורי קינון הקטות נפגעים כתוצאה

הצלת אוכלוסיית הקטות במרחב שבטה

מאימונים בשטחים הללו. בימים אלה הסתיימה כתיבה של תכנית אב למקורות שתייה לקטות בנגב. התכנית עונה על הדרישה לספק מים נקיים לקטות ולהעלות את המודעות לשמירה עליהן. במסגרת תכנית זו נוציא לפועל את המודל שאנו מכנים "מודל צבא" בבית הספר לתותחנות בשבטה.

קטת מדברית חולקת את שטח האימונים עם ביה"ס לתותחנות. צילום | מידד גורן, חלה"ט

מים במדבר הם מצרך נדיר וחשוב עבור הקטות. צילום | מידד גורן, חלה"ט

חשיבות המיזם לסביבה

אוכלוסיית הקטות מהווה מרכיב חשוב במערכת האקולוגית הייחודית של האזור. המיזם לשיפור במצב אוכלוסיית הקטות עשוי לתרום לשיקום ולהבראת המערכת האקולוגית בכל האזור. מרבית השטחים שבהם יתקיים המיזם אינם נמצאים בתחומי שמורות טבע. אי לכך השמירה על ערכי הטבע בהם מאתגרת יותר. המיזם יתמקד אמנם בקטות אך יפעל הן ברמה החינוכית והן ברמה ביצועית להעלאת המודעות לערכי הטבע בסביבה ולשמירה עליהם.

מטרות ביניים

- מניעת שתיית מים מזוהמים על ידי הקטות. אחד האימונים המרכזיים על אוכלוסיית הקטות בישראל הוא היעדר מקורות מים נקיים במרחב המחייה שלהן - הנגב. הקטות נאלצות לשתות מי קולחין ברמות זיהום שונות ואנו נמנע מהן גישה למי הביוב של בסיס שבטה.
- הנגשת מקור מים נקיים לקטות. כיוון שהקטות מכירות את מאגרי המים (אשר רובם מזוהמים) ומגיעות אליהם בקביעות אנו נספק להן מים נקיים במקום המים המזוהמים של ברכות החמצון של בסיס שבטה.
- שטחי האימון של בסיס שבטה חופפים לאזורי הקינון החשובים ביותר של קטות בנגב. אנו נכין תכנית אימונים בשיתוף עם קציני האימון ביחידה שתכליתה מזעור פגיעה בתקופת הקינון של הקטות.
- לעורר מודעות לשמירת טבע בקרב החיילים בכלל ולהגנה על אוכלוסיית הקטות בפרט. אנו נבנה תכנית חינוכית חינוכית על חשיבותו של עולם הטבע במטרה להעלות את המודעות בתחום זה.

קטות בתעופה. צילום | מידד גורן, חלה"ט

מתכונת המיזם

שמירת טבע

הקמת ברכת מים נקיים ומניעת גישת קטות אל ברכות עם מים מזוהמים תשפר את שיעורי הקינון של הקטות באזור. פעילות היחידה תכלול השתתפות בהקמת ברכת מים נקיים כמקור שתייה לקטות וסגירת הברכות הסמוכות. בניית מצפור אל הברכה הנקייה לצורך תצפיות ומעקבים. הכנת מערכת לתיאום בין אזורי אימונים לשטחי הקינון של הקטות.

חינוך והסברה

הכנת מערכי הדרכה בנושא המיזם המעוגן בהכשרות ובהפקת חומרים חינוכיים על המיזם. נושא החינוך הוא חשוב ביותר. קבוצת היעד היא אוכלוסיית החיילים המתחלפת (חניכי קורסים) והאוכלוסייה הקבועה. דגם העבודה בפרויקט חצרים במיזם צבא הגנה לטבע הוא דגם אידאלי. אנו נשאף לכך שבדומה לחצרים, שם הופכת החוברה למין הדגל של הבסיס, תהפוך הקטת למין הדגל של שבטה.

חשיפה לציבור

פרויקט זה ייחשף לציבור הרחב כפרויקט דגל לעבודה משותפת בין הצבא, הקהילה והגופים הירוקים למען הסביבה. בית הגידול הייחודי של גבעות הלס ושיפולי הר הנגב אינם נמצאים בלב הקונצנטוס של חובבי הטבע למרות שהוא עשיר ומרתק. בעזרת חשיפה של הפרויקט, הן לחובבי הטבע והן למקבלי החלטות, ננסה לקדם את השמירה על בית גידול זה.

המשכיות

בשנה הראשונה הפרויקט יתמקד בטיפול בבעיית המים של הקטות ובשמירה על אזורי הקינון שלהן. אלו הן הבעיות החשובות המאיימות על הקטות, אך יש עוד נושאים רבים שבהם אפשר לעזור בתהליך אישוש האוכלוסייה של ציפורים אלו; תהליך שהוא ארוך ואטו ומחייב התמדה לאורך זמן.

ברכות החמצון הן מקור מים מזוהמים שלצדן ייבנה מקור מים שפירים. צילום | מידד גורן, חלה"ט

הידע

הקטת היא צוף מדברי החי בארבעות היא ידועה מאזופה אינחוקים בחיפול אחר מקווי מים. הקטת נרפאת אלמנת כמות רבה של מים במקור או אפנות ינה. האפקה מתאספת ליד מקווי מים. בכל אפקה יש מנה הצביענות למתקדם ארבעתן מופני אויבים, לעד לפית מיונים את צימאונם. הקטת גם טולאת את האור וצפה בחייה, ופונציות לרוב מסוגלות לקלוט כ-20 מ"ל נוזלים. כמות שנוצרת לאפרוחים. מדובר באסטרטגיה ייחודית לקידום גלצאין להגברת את פילדנותם בתנאי יוקדבר הקלים.

פרויקטור מטעם היחידה

סגן דנה סייאג

גורם מקצועי מלווה

מידד גורן, מנהל מרכז צפרות רמת נגב, החברה להגנת הטבע

מיזם 8 בית הספר לאיסוף קרבי מחנה סיירים מפקדת זרוע יבשה

מפקד היחידה
אל"מ ברק כהן

רקע כללי על היחידה

בית הספר לאיסוף קרבי על שם קלמן מגן הוקם בשנת 2000 ועבר למחנה סיירים שבנגב בשנת 2009. בבסיס מכשירים לוחמי איסוף קרבי משלב הטיירות ועד הכנה לקצונה והשלמה חילית, וכן מכשירים ומסמכים לוחמים, מפקדים וקצינים מיחידות הסיוור ביבשה למקצועות התצפית. זהו בסיס סגור והמגורים בבסיס הם בחדרים. בבסיס יש גם חדרי אוכל גדולים המשמשים את הענפים השונים.

מטרת המיזם

שיפור המרחב הסביבתי של ביסל"ק תוך שילוב טיפוח הקרקע, החי והצומח, וכן חשיפה והנגשה של אתרי טבע שמוכים עבור הציבור הרחב.

הרקע למיזם

היחידה ממוקמת בלב מדבר קיצוני של הנגב הדרומי, חבל ארץ שברובו כולל שטחי אש וכמעט שאינו מיושב. סביבת הבסיס נכללת בחלקה בתחום שמורת טבע מסיב אילת, כוללת נוף גאולוגי ייחודי, דל בצומח ובחי (למעט צומח בערוצי הנחלים, שם מתרכזים גם בעלי החיים). הייחוד של אזור זה טמון בפריפריאליות שלו ובריחוקו ממפגעי פעילות

סיירים בטבע

האדם, וזו הסיבה שזהו המפלט האחרון עבור כמה מיני בעלי חיים שנכחדו ממרבית הנגב (כגון שועל חולות). על כביש הגישה לבסיס מצויה מחצבה ישנה שאליה הושלכה פסולת רבה. סמוך לבסיס מצוי אחד האתרים היפים בנגב והוא שדה הבולבוסים של נחל קיוד. כמו כן, בתחילת כביש הגישה נטועה חורשת קק"ל שיש בה פוטנציאל רב לקבלת ציבור המטיילים וחיילי הבסיס.

עקב יעטי | צילום | שמוליק יידוב, חלה"ט

יעל נובי | צילום | דובי קלעי

חשיבות המיזם לסביבה

נכון להיום האתרים הללו סביב היחידה אינם נגישים ולכן אינם מוכרים לחיילים ולמטיילים עוברי אורח. היכרות עם אתר מהווה מרכיב מרכזי בשימורו. ערמות הפסולת המוצקה בדרך לבסיס ועל תוואי השביל המוצע אל הבולבוסים מהווים מפגע טורדני וסילוקו ישנה את פני הסביבה. כמו כן, התייחסות לנושא הסניטציה בתחומי הבסיס עתיד לצמצם את השפעות השוליים של הבסיס על אוכלוסיות חיות הבר (בעיקר טורפים).

מטרות ביניים

- חשיפה וקירוב חיילי ביסל"ק אל סביבת בסיס הייחודית (טיול בסהרה) תוך שיפור סניטרי בסביבות הבסיס (פחי אשפה, חדירות של טורפים לבסיס).
- הסדרת מערך הטיילות בסביבת בסיס מגן סיירים לרבות אימוץ חורשת קק"ל בתחילת כביש הגישה לבסיס, שילוט מכון, סימון שבילי הליכה אל שדה הבולבוסים בנחל קיוד והסדרת נקודת תצפית על האזור.
- הצבת נקודת שתייה עבור בעלי חיים בסמוך לחורשה תמשוך את בעלי החיים ותגביר את האטרקטיביות של האתר.
- טיפול באתרים הדורשים שיקום והסדרה, ובראשם הפסולת המושלכת בסביבת המחצבה הישנה לצד כביש הגישה ושביל ההליכה המוצע.

גם שועל החולות אוסף מידע | צילום | שי קבסה, רט"ג

הידע?

"לדבר הבולבוסים" הוא מילון רומי ידע ובו אוספי סלונים דמויי כדור פחוס (בולבוס) הוא מילון בלשני פלאגיאט ופלא מיליטת כיום כיוני ארסון אדמוי. הבולבוסים ילויים סלון איז להפיקטלו בקרקית פים סביב חומי אורגני לוצר פירוק אנאידוי (פירוק בפירודי חומץ). כך פולקץ איז סביב ארסון החומי פלוגני (בואק מפרבולבוסים נימן אנצוא לידי מילוני, מילוני דאין). "לדבר הבולבוסים" נמצא בארזו ילוי בפוספטי, ולוין רבות התורף בארזו מאבק אליונית טבץ בואקום מילי חכנית בכרייה פורחבות לל מפלץ פוספטיטי.

נשר על רקע הנגב | צילום | שמוליק יידוב, חלה"ט

מתכונת המיזם

שמירת טבע

תשוקם "חורשת סיירים" ותוכשר ננקודת התרענות עבור מטיילים. יסומן שביל מטיילים, הליכה או אופניים במרחב היחידה. תבוצע פעילות להנגשת "שדה הבולבוסים", הנחשב לערך טבע נדיר, עבור קהילת המטיילים באזור. יבוצע ניקוי יסודי במרחב היחידה מכמויות עצומות של פסולת בכלל ושל פסולת אורגנית בפרט, הפוגעת במרקם החיים של בעלי החיים והצמחים.

חינוך, הסברה וחשיפה לציבור

היחידה הצבאית ומרכז חינוך והסברה של רט"ג (יורם חמו, מנהל המרכז ואיש הקשר) יפעלו וייזמו פעילויות בשטח האמור עבור חיילי הבסיס ואף עבור חיילי בסיסים שכנים. יש כוונה לנסות לעניין ולשתף את בית הספר האזורי "מעלה שחרות" במטרה לקרב את התלמידים לפרויקט סביבתי ולפעילות היחידה בנושא. עם התקדמות הפרויקט הוא יפורסם לקהל הרחב בעיתונות המקומית ובאמצעי תקשורת נוספים.

המשכיות

מדובר במיזם מתמשך. מפקדי הבסיס ואנשי רט"ג יבקרו במהלך השנה את תפקוד מערך הטיילות ויתחזקו את שוקת המים בחורשה. הטיפול בסניטציה בתחומי הבסיס יימשך ויכלול בחינה ובקרה על חדירת טורפים אל הבסיס וניצול מקורות מזון אורגניים. המעקב יתבצע באמצעות הצבת מצלמות. תתקיים פעילות שגרתית בשטח המדובר, במטרה להבטיח חשיפה עקבית של המיזם לחיילי הבסיס.

בולבוסים | צילום | אל"מ ברק כהן

פרויקטור מטעם היחידה

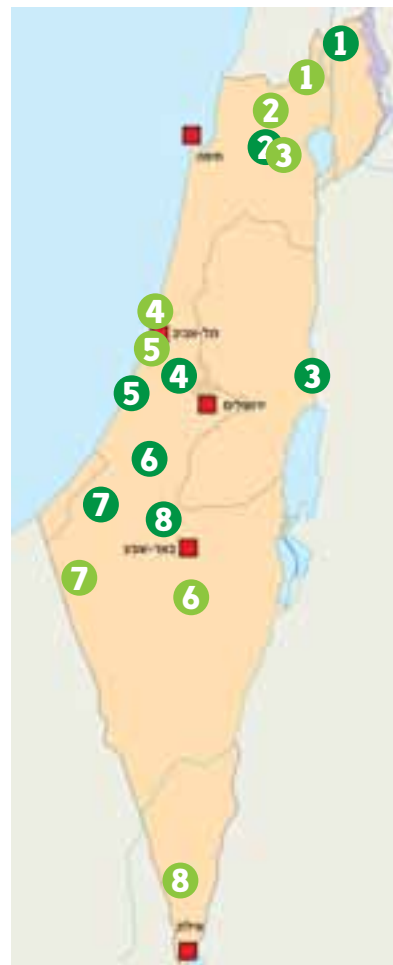
אל"מ ברק כהן

גורם מקצועי מלווה

רועי טלבי, אקולוג מחוז אילת ברשות הטבע והגנים

תודה לכולם

ונתראה ב-2016

2014 ●
2015 ●

”בשעה שברא הקב”ה את האדם הראשון, נמלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו:
ראה מעשי, כמה נאים ומשובחים הם, וכל שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא
תקלקל ותחריב את עולמי, כי אם תקלקל אין מי שיתקן אחריד...”

- קהלת רבה

צילום | פיני חמו

